

Dr. Prešernov
Prešernov
sklad

SPOROČILO ZA MEDIJE

TISKOVNA KONFERENCA 10. januarja 2019 ob 13. uri v KINODVORU

1) Upravni odbor Prešernovega sklada in strokovne komisije Upravnega odbora Prešernovega sklada

UPRAVNI ODBOR PREŠERNOVEGA SKLADA sestavljajo:

Predsednik: Vinko Möderndorfer, režiser in pisatelj

Člani:

dr. Andrej Blatnik, pisatelj, urednik in predavatelj

dr. Miran Štuhec, literarni zgodovinar, literarni teoretik in univerzitetni učitelj

Ira Ratej, dramaturginja

Tomaž Rode, baletni plesalec in koreograf

Zdenko Vrdovec, filmski kritik, teoretik, esejist in publicist

mag. Srečo Dragan, videast in predavatelj

Breda Kolar Sluga, umetnostna zgodovinarica

Edi Berk, arhitekt in oblikovalec

Uršula Teržan, plesalka, koreografinja in profesorica umetnosti giba

Hugo Šekoranja, glasbeni producent in instrumentalist

Simon Krečič, pianist in dirigent

mag. Matej Venier, violinist, urednik in prevajalec

Branko Šturbej, dramski umetnik in profesor dramske igre

mag. Dušanka Zabukovec, prevajalka

STROKOVNE KOMISIJE UPRAVNEGA ODBORA PREŠERNOVEGA SKLADA za leto 2019:

Strokovna komisija za književnost:

Predsednik: dr. Primož Vitez

Člani:

dr. Andrej Koritnik

dr. Dragica Haramija

dr. Urška Perenič

Matej Bogataj

dr. David Bedrač

Goran Dekleva

Strokovna komisija za glasbo:

Predsednik: Žarko Prinčič

Člani:

Jože Vidic

Gregor Pirš

Dejan Juravič

Nina Šenk Kosem

Aleš Rendla

Boris Rener

Strokovna komisija za uprizoritvene umetnosti:

Predsednik: Vojko Vidmar

Člani:

Daliborka Podboj

Marko Japelj

Jaša Jamnik

Alja Predan

Aleš Jan

Matej Puc

Strokovna komisija za avdiovizualne umetnosti:

Predsednica: Varja Močnik

Člani:

Ingrid Kovač Brus

Matija Šturm

Miran Zupanič

Simon Tanšek

Mateja Valentinčič

Ženja Leiler Kos

Strokovna komisija za likovne in novomedijske umetnosti:

Predsednica: mag. Breda Škrjanec

Člani:

Jurij Krpan

Milan Pajk

dr. Andreja Hribernik

Boštjan Drinovec

Pavel Učakar

Andrej Pavlič

Strokovna komisija za oblikovanje in arhitekturo:

Predsednik: Aleš Vodopivec

Člani:

mag. Maja Gspan

Mihael Dešman

Domen Fras

Marjan Kocjan

Rok Kuhar

mag. Tomaž Krušec

2) Razglasitev Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada

Nagrajence so razglasili člani Upravnega odbora Prešernovega sklada: Zdenko Vrdlovec, Uršula Teržan, Andrej Blatnik, Matej Venier, Simon Krečič, Branko Šturbej, Srečo Dragan, Edi Berk.

Po sklepih Upravnega odbora Prešernovega sklada prejmeta **Prešernovo nagrado leta 2019:**

- scenarist in režiser Filip Robar Dorin

Filip Robar Dorin je scenarist, režiser, producent, publicist in pedagog, ki je s svojo silovito, nenavadno in raznoliko ustvarjalno potjo na več področjih odločilno zaznamoval slovensko filmsko pokrajino. Kot scenarist in režiser je v slovenski film pionirsko uvedel obliko dokumentarnega in igrano-dokumentarnega filma, v kateri filmski avtor postane aktivni soudeleženec snovi, ki jo predstavlja. Filip Robar Dorin je resnično udaren filmar, je raziskovalec in interpret, predan raziskovanju povsem lastnega filmskega izraza, a tudi prezrtih družbenih skupin, manjšin ter skritih dimenzij pomembnih gibanj in osebnosti v slovenski kulturi. Je ustanovitelj prve neodvisne filmske produkcije v Jugoslaviji, Filmske alternative, ki je napovedala razvoj močne slovenske neodvisne filmske produkcije; kot pisatelj in pedagog je svoje znanje in svojo strast do filma vse življenje širokogrudno delil z drugimi; kot direktor takratnega Filmskega sklada pa je začrtal mnoge kulturno-politične smernice, pomembne za razvoj slovenske filmske produkcije (zlasti nepogrešljivi so njegovo podpiranje mladih, neuveljavljenih režiserjev in sistematične produkcije prvencev, opozarjanje na nujnost podpore za razvoj in dodelavo scenarijev ter izrecna podpora kreativnemu dokumentarnemu filmu). V slovenskem filmu poznamo nemalo avtorjev z izjemnimi in inovativnimi opusi, a v dokumentarnem filmu le redke, in delo Filipa Robarja Dorina se iz sfere filmske umetnosti nedvomno pretaka v mnoge druge sfere slovenske kulture in ustvarjalnosti. Njegovo raziskovanje filmskega izraza je pomemben korak v slovenski filmski ustvarjalnosti, hkrati pa eno zanimivejših poglavij svetovne zgodovine filma: aktiven avtor, skupno izrazno polje ustvarjalca in predmeta obravnave pri dokumentarcu ter igrano-dokumentarna forma, v kateri se briše meja med resničnostjo in njeno interpretacijo, so postali razširjeni in pomembni ustvarjalni prijemi v sodobnem filmu.

(Odlomek iz obrazložitve: Varja Močnik)

- kostumografka in scenografka Bjanka Adžić Ursulov

Bjanka Adžić Ursulov nadaljuje žlahtno kostumografsko tradicijo Mije Jarčeve in Alenke Bartlove.

Izjemno lucidna bralka dramske literature ima redek dar, da zna v dramskem besedilu dekodirati nevidne dramaturške vozle in jih izvorno preliti v kostum. Kot diplomirana slikarka je kostumografinja odlična poznavalka zgodovinskih stilov in se z njimi z lahkoto poigrava. Historičnemu kostumu z nonšalantnimi detajli in drzno rezanimi kroji, a še zmerom znotraj stilnega risa, dodaja sodoben avtorski podpis. Po drugi strani pa se rada tudi inventivno poigrava z materiali. Njeni kostumi so iz papirja, kovine, gume, poliuretana, perja in drugih neverjetnih snovi, pa seveda tudi iz najfinejših svil, baržunov in gabardenov. Njene skice so likovne mojstrovine; z lahkotno slikarsko potezo in drznimi barvnimi skalami slika dramske osebe, tako da igralec že iz skice poleg oprave razbere tudi karakterne črte svojega lika. In

prav to je pri njeni kostumografiji najpomembnejše: zmerom je v funkciji psihologije dramskih oseb in odrskega dogajanja. Nikoli se ne promovira zunaj konceptualnega okvira predstave. Bjanka Adžić Ursulov ima neverjeten smisel za detajl in celoto, iz drobnih dodatkov razbiramo tako razsežnosti njenega duha kot tudi pretanjeni humor, celota pa je zmerom prefinjena, barvno usklajena in estetsko dovršena. Njeno nadvse ugledno umetniško delovanje na najprestižnejših evropskih odrih (Comédie Française, Globe Theatre London, Dunajska državna opera, festival Avignon itd.) pa jo uvršča tudi med vrhunske ambasadorke slovenskega gledališča v tujini.

(Odlomek iz obrazložitve: Alja Predan)

Po sklepih Upravnega odbora Prešernovega sklada prejmejo **nagrade Prešernovega sklada leta 2019:**

- pesnik Jure Jakob za pesniško zbirko *Lakota*

Jure Jakob ostaja zvest svoji motiviki, ki jo povečini črpa iz narave in vaškega ali primestnega okolja, pa tonu svojega glasu, ki ga krasijo preprostost, izčiščenost, preciznost in zanesljivost v izrekanju, ter svoji problematiki: kako seči čezse; kako se z jezikom dotakniti sveta tam zunaj, ne da bi se pri tem kar koli poškodovalo; kako narediti, da bo tudi upesnjeni svet živ, resničen, otipljiv; kje, nenazadnje, sredi tega sveta najti prostor za človeka? Zdi se, da je z *Lakoto*, svojo peto pesniško zbirko za odrasle, naposled našel umetniško prepričljiv odgovor. Pred nami je namreč poezija kolikor precizno, toliko ljubeče ubesedenih prizorov iz narave, s katero se Jakobov pesemski protagonist občasno lahko zlije v harmonično sinestezijo čistega trenutka. Toda pričujoče pesmi vendarle niso bukolično naivne. Tiho ekstatična občutenja oble celosti stvarstva, v katero je subjekt za hip, dva lahko polno, brezšivno vraščen, pač niso celotna resnica *condition humaine*. Pogosteje, nemara kar večino časa, je Jakobov subjekt bolj kakor kaj drugega – »kašelj«. Suh, vztrajen in utrudljiv, boleče zapičen v mir večera, kašelj, ki *ne more in ne more prenehati*, ki se *trudi*, a *ničesar ne doseže*. Razrešitev, ki jo *Lakota* navsezadnje ponuja, je v tem, da je treba držati, vzdržati – nositi, kakor pravi Pevce – »tako pekel kot nebo«, oboje hkrati. Le tisti, ki zna nositi jalovost lastne subjektivitete, ki je noče niti za hip zapolniti z ljudmi, živalmi, rastlinami ali stvarmi tega sveta, ki se vadi v nepolaščanju, bo navsezadnje ugledal, kar se drugemu skriva: da namreč svet je; da ni umislek vročične domišljije; da je ontološko poln; da je lep; da ga je mogoče ljubiti.

(Odlomek iz obrazložitve: Goran Dekleva)

- zborovska dirigentka Martina Batič za poustvarjalne dosežke v zadnjih treh letih

Martina Batič se uvršča med vrhunske evropske zborovske dirigente. Redno gostuje pri najprestižnejših evropskih zborovskih sestavih svetovnega formata, kot so: Zbor Švedskega radia v Stockholmu, Zbor RIAS v Berlinu, Zbor Nizozemskega radia v Amsterdamu, Komorni zbor Erica Ericsona, Zbor Nacionalnega radia v Parizu in številni drugi.

Med izstopajočimi poustvaritvami v zadnjih treh letih so: koncert 1. junija 2016 s Komornim zborom RIAS v Berlinu, koncert z Zborom Srednjenemškega radia iz Leipziga v Erfurtu 11. septembra 2016, koncert z Zborom Slovenske filharmonije 11. decembra 2016, koncert z Zborom Švedskega radia 2. 12. 2017 in koncert z Zborom Francoskega radia 25. 7. 2018.

Repertoar in znanje Martine Batič zajemata zborovsko in oratorijsko glasbo večine historičnih in slogovnih obdobij, od renesanse do najsodobnejših estetskih tokov. Zelo pomembno je, da v koncerte tujih poustvarjalnih sestavov vključuje tudi slovenska glasbena dela, poskrbela pa je tudi, da glasbene ustanove v tujini naročajo nova slovenska dela. Njena naklonjenost domačim skladateljem je nedvomno vredna posebne pozornosti in pohvale.

Izjemen smisel za oblikovanje zborovskega zvoka jo je v letu 2018 privedel na čelo enega najpomembnejših svetovnih zborov, *Choeur de Radio France* (Zbor Francoskega radia), v Parizu. To je eden od največjih prodorov slovenskih glasbenikov v tujini doslej.

Izjemno delo je opravila pred leti tudi v okviru vodenja Slovenskega komornega zbora, zdaj Zbora Slovenske filharmonije.

Njeni umetniški dosežki v zadnjih treh letih dokazujejo, da ge za zrelo vrhunsko interpretko najzahtevnejšega zborovskega repertoarja.

(Odlomek iz obrazložitve: *Boris Renner*)

- skladatelj Tomaž Svete za skladbo *Koncert za dve violini in godala* ter operi *Ada in Antigona*

Sodobna slovenska glasbena ustvarjalnost premore malo umetnikov, ki bi svoja umetniška hotenja izrazito usmerili v področje operne glasbene ustvarjalnosti. Eden teh je vsekakor Tomaž Svete. Je avtor desetih oper. Na tem področju je požel tudi mednarodno priznanje.

Tri skladbe, ki utemeljujejo predlog za nagrado Prešernovega sklada 2019, to dejstvo zrcalijo vsaka na svoj način. V *Koncertu za dve violini in godala* (praizvedba 16. 2. 2016, *Gallusova dvorana* CD) Svete dokazuje svoje kontrapunktično mojstrstvo in se subtilno loteva pretapljanja neoklasicističnih oz. neobaročnih asociacij v osebno, ekspresionistično obarvano refleksijo.

V komorni operi *Ada* (premiera 24. 10. 2017, *SNG Opera Ljubljana*, libreto: *Ivo Svetina*) se, po uspehu z opero *Junak našega časa*, ponovno vrača k razmisleku o ekonomiki zvočnih sredstev v opernem kontekstu.

Z opero *Antigona*, premiera 18. 4. 2018, koncertna predstavitev v okviru 33. *Slovenskih glasbenih dni*, nadaljuje vrsto notranjerefleksivnih opernih stvaritev, zasnovanih po antičnih motivih (*Kriton*, *Apologija* ...). Zgodbo o Antigoni osvetli skozi prizmo sodobne interpretacije Dominika Smoleta in v glasbenodramatski zasnovi učinkovito podpre globino družbene dileme, soočene s Smoletovim suspenzom: odsotnostjo osrednjega lika. Ta suspenz v glasbenodramatski zasnovi opere deluje kot oko tornada, oko notranje vesti, okoli katerega se lomijo kopja takšnih in drugačnih notranjih premislekov. Svete jih poudari v učinkoviti dramski korespondenci med mikrogradniki glasbene materije na relaciji pevski solisti in orkester in tako (vnovič) dokaže svojo glasbenodramatsko pronicljivost, lastnost, ki ga postavlja v sam vrh slovenske operne ustvarjalnosti.

(Odlomek iz obrazložitve: *Gregor Pirš*)

- igralka Maruša Majer za vlogo v filmu *Ivan* ter za ustvarjene vloge v zadnjih treh letih

V Sloveniji verjetno ni človeka, ki v zadnjih dveh letih ne bi čutil posledic eksplozije ustvarjalnega potenciala igralko Maruše Majer. Zato naj komisijo samo spomnim na nekaj njenih nedavnih dosežkov, ki so odmevali in še vedno odmevajo tako doma kot po svetu. To so: dve najpomembnejši nacionalni nagradi, vesna za najboljšo glavno žensko vlogo v filmu *Ivan* in Borštnikova nagrada za vlogo v predstavi *Stenica*, Berlinale Shooting Star in zlata arena za vlogo v filmu *Ivan*, skupaj s kupom priznanj, hvalospevov in navdušenih kritik, ki prihajajo z vseh koncev sveta. Maruša Majer je bila kraljica neodvisne gledališke scene in je kot cunami pridrla v mainstream. Pri tem gre za naravnost fascinantno paleto raznovrstnih vlog, ki jih je poleg naštetih ustvarila v zadnjih dveh letih. Od ljudske *Veronike* v Studiu City, ambiciozne kriminalistke *Irene Novak* v gledališki kriminalni seriji *Praznina spomina* ter razočarane *Laure* v *Pijanah* v MGL, predstavnice futurističnega sistema v srbskem znanstveno-fantastičnem filmu *Ederlezi Rising*, policistke, ki odkriva svojo spolno identiteto v TV-seriji *Več po oglasih*, pa do sodelovanja v mnogih otroških predstavah Mini teatra in Slovenskega mladinskega gledališča

ter v številnih avtorskih predstavah neodvisnega gledališča, npr. kot hladnokrvna *Nikita* v Gledališču Glej, ki se ukvarja z družbeno odgovornostjo, v projektih o Spinozi v produkciji Zavoda Muzeum ter v projektih Dragana Živadinova, nazadnje kot *Ismena* v predstavi Ekscentrika *Nenehna Antigona*. Pred kratkim je nastopila v enem prvih slovenskih filmov virtualne resničnosti *V jami*, ki je imel premiero na beneškem filmskem festivalu.

(Odlomek iz obrazložitve: Janez Burger)

- ustvarjalec animiranih filmov Dušan Kastelic za animirani film *Celica*

Dušan Kastelic je priznan slovenski ilustrator, stripovski avtor in nenazadnje ustvarjalec animiranih filmov, ki se kot vrhunski umetnik dokazuje v vsem svojem filmskem opusu, od prvega animiranega filma, *Parkmandeljč* (2002), do zadnjega, *Celica*, ki ga je ustvaril v letu 2017 in se z njim dokazal tudi kot nesporen avtor svetovnega formata. Film je gostoval na zavidljivem številu (več kakor 100) pomembnih festivalov po svetu in zanj prejel številne mednarodne nagrade (26) za najboljši film, animirani film, scenarij, zvok ... Dušan Kastelic je v Sloveniji in v svetu eden od pionirjev tehnike računalniške 3D-animacije, svoje filme pa vselej ustvarja kot producent, režiser, scenarist, glavni animator, avtor likovne zasnove scenografije in likov, montažer ... A njegovi filmi, zlasti pa *Celica*, se kljub majhni ekipi, slabim produkcijskim pogojem in bornemu financiranju tako na tehnični kakor tudi na vsebinski ravni očitno zlahka kosajo s standardi kakovosti velikih studiev. Animirani film *Celica* je še kako živ dokaz o tem, da mogočna umetniška dela niso nujno "velika", saj avtor v kratkem, poetičnem, a vendarle izjemno dostopnem filmu na samosvoj in neposreden način spregovori o ujetosti posameznika v tesne okvire družbe.

(Odlomek iz obrazložitve: Varja Močnik)

- arhitekta Aljoša Dekleva in Tina Gregorič Dekleva za arhitekturna dela zadnjih treh let

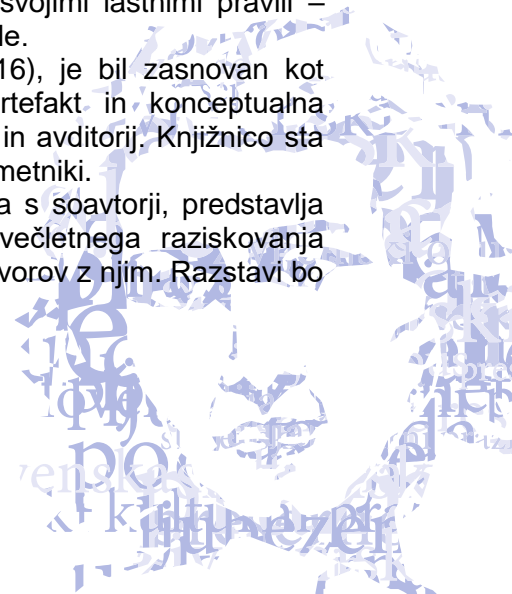
Dela Aljoše Dekleva in Tine Gregorič (Dekleva Gregorič arhitekti) sodijo med najvidnejše dosežke sodobne slovenske arhitekture. Odlikujejo jih izjemno domiselna konceptualna, tehnična in oblikovna inovativnost, zadržan in likovno pretanjen arhitekturni nagovor ter občutljiv odnos do kulturnih razsežnosti bivanja, do širšega prostora mesta ali naravne krajine, do preteklosti in izročila.

V zadnjih treh letih sta ustvarila tematsko in programsko obsežen in raznolik opus, ki obsega zgrajene stavbe in projekte, ki plemenitijo in širijo slovensko arhitekturno kulturo. Posebej so izpostavljeni trije projekti: objekt *Univerzitetnega kampusa Livada* v Izoli, slovenski paviljon na Bienalu v Benetkah, *Dom v Arzenalu*, ter oblikovanje razstave *Stanko Kristl, arhitekt* v MAO. Objekt *Univerzitetnega kampusa Livade* v Izoli (2016) z javnim programom knjižnice, menze, galerije in dekanata je prva zgrajena fakultetna zgradba v širše zasnovanem kompleksu. Celotna zasnova kampusa deluje kot avtonomno urbano tkivo s svojimi lastnimi pravili – obenem pa vzpostavlja močne vezi z mediteranskim kontekstom Izole.

Slovenski paviljon na Bienalu v Benetkah, *Dom v Arzenalu* (2016), je bil zasnovan kot parametrično oblikovana lesena knjižnica, hkrati arhitekturni artefakt in konceptualna inštalacija, ki je obenem knjižna polica, stopnišče, sedišče, ležišče in avditorij. Knjižnico sta arhitekta opremila s knjigami, ki so jih izbrali povabljeni arhitekti in umetniki.

Razstava *Stanko Kristl, arhitekt* v MAO (2017), ki sta jo zasnovala s soavtorji, predstavlja Kristlov bogat arhitekturni svet. Osnovana je bila na podlagi večletnega raziskovanja arhitektovega osebnega arhiva ter s pomočjo dodatnih virov in pogovorov z njim. Razstavi bo sledila tudi obsežna monografija.

(Odlomek iz obrazložitve: dr. Aleš Vodopivec)

3) Avtorja letošnje proslave in svečane podelitve nagrad sta režiser Martin Srebotnjak in scenarist Metod Pevec.

4) Kratko poročilo o delovanju Upravnega odbora Prešernovega sklada v minulem letu.

Upravni odbor Prešernovega sklada letos deluje po novem Zakonu o Prešernovih nagradah. Namesto štirih strokovnih komisij, ki upravnemu odboru predlagajo kandidate za nagrade, jih je letos šest. Dve sta novi, in sicer: strokovna komisija za avdiovizualne umetnosti in strokovna komisija za oblikovanje in arhitekturo. S tem je vpogled v umetniške dosežke vseh umetniških področij bolj pregleden in upravni odbor tako dobi v obravnavo tudi predloge za nagrade tistih umetnostnih zvrsti, ki so v preteklosti zaradi manjšega števila strokovnih komisij izpadli.

Strokovne komisije:

- književnost,
- glasba,
- uprizoritvene umetnosti,
- avdiovizualne umetnosti,
- likovne in novomedijske umetnosti,
- oblikovanje in arhitektura.

Upravni odbor poskuša vsako leto članstvo v strokovnih komisijah osvežiti z nekaterimi novimi strokovnjaki, saj se na ta način osveži pogled na dosežke in merila za določeno umetniško področje. S tem dobijo večjo možnost za nagrado tudi tisti umetniki, ki so bili zanjo predlagani večkrat.

Upravni odbor PS je letos Ministrstvo za kulturo spet zaprosil za povišanje sredstev, kajti s še vedno močno zmanjšanimi sredstvi upravni odbor PS zelo težko organizira kakovostno prireditve in podelitve največjih državnih priznanj za umetnost.

V minulem letu je Upravni odbor PS sprejel tudi nov statut Prešernovega sklada, ki bolj natančno določa delo Upravnega odbora.

Upravni odbor se je v minulem letu, v mandatu prejšnje vlade, trudil, da bi se nagrade Prešernovega sklada upoštevale pri dodatku k pokojninam, a v tem ni uspel. Prejšnja vlada je predlog zakona raje umaknila iz obravnave, kot da bi se do njegove vsebine opredelila. Upamo le, da bo nova vlada za pokojninski status svojih nagrajencev izostrila svoj posluš.

